

Zadeva C-80/19**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

4. februar 2019

Predložitevno sodišče:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)

Datum predložitvene odločbe:

17. januar 2019

Pritožnik:

E. E.

Drugi stranki v postopku s kasacijsko pritožbo:

Kauno miesto 4-ojo notaro biuro notarė,

K.-D. E.

Predmet postopka v glavni stvari

Postopek v glavni stvari se nanaša na razlago in uporabo materialnopravnih določb, ki urejajo mednarodno dedovanje, in procesnopravnih določb, ki urejajo ugotavljanje in priznavanje predhodnih dejstev.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga in uporaba Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta; člen 267, prvi odstavek, točka (b), in drugi odstavek, PDEU.

Predložena vprašanja

1. Ali je treba položaj, kakršen je tu obravnavani – v katerem je litovska državljanka, katere običajno prebivališče je bilo na dan njene smrti morda v drugi državi članici, vendar pa nikoli ni pretrgala vezi s svojo domovino, in

ki je pred svojo smrtjo med drugim v Litvi napisala oporoko in pustila vse svoje premoženje svojemu dediču, litovskemu državljanu, ob uvedbi dedovanja pa je bilo ugotovljeno, da je celotna zapuščina obsegala nepremičnino, ki je samo v Litvi, državljan te druge države članice, ki je preživel zakonec, pa je nedvomno izrazil svojo namero, da se odpoveduje vsem zahtevkom do zapuščine umrle osebe, se ni udeležil sodnega postopka, ki se je začel v Litvi, in je privolil v pristojnost litovskih sodišč ter uporabo litovskega prava – obravnavati kot dedovanje s čezmejnimi posledicami v smislu Uredbe št. 650/2012 in je zanj treba uporabiti to uredbo?

2. Ali je treba litovskega notarja, ki uvede dedovanje, izdati potrdilo o dedovanju ter izvrši druga potrebna opravila, da lahko dedič uveljavlja svoje pravice, šteti za „sodišče“ v smislu člena 3(2) Uredbe št. 650/2012, pri čemer je treba upoštevati dejstvo, da pri svoji dejavnosti notarji upoštevajo načeli nepristranskosti in neodvisnosti, da njihove odločitve zavezujejo njih same ali pravosodne organe, njihova dejanja pa so lahko predmet sodnega postopka?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen, ali je treba potrdila o dedovanju, ki jih izdajo litovski notarji, šteti za odločbe v smislu člena 3(1)(g) Uredbe št. 650/2012 in je zato treba določiti pristojnost za namene njihove izdaje?

4. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je treba določbe členov 4 in 59 Uredbe št. 650/2012 (skupaj ali posebej, vendar ne omejeno na ta člena) razlagati tako, da imajo litovski notarji pravico izdati potrdila o dedovanju, ne da bi upoštevali splošna pravila o pristojnosti, in da se bodo taka potrdila štela za javne listine, ki imajo pravne posledice tudi v drugih državah članicah?

5. Ali je treba člen 4 Uredbe št. 650/2012 (ali druge njene določbe) razlagati tako, da je običajno prebivališče umrle osebe mogoče določiti samo v eni državi članici?

6. Ali je treba določbe členov 4, 5, 7 in 22 Uredbe št. 650/2012 (skupaj ali posebej, vendar ne omejeno na te člene) razlagati in uporabiti tako, da je treba v tej zadevi glede na dejstva, opisana v prvem vprašanju, ugotoviti, da sta se zadevni stranki strinjali, da so pristojna sodišča v Litvi in da je treba uporabiti litovsko pravo?

Navedeni predpisi prava Unije

Uvodne izjave 7, 20, 21, 22, 23, 59 in 67 ter členi 2, 3, 4, 5, 7, 15, 22, 59 in 79 Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi

evropskega potrdila o dedovanju (UL 2012, L 201, str. 107; v nadaljevanju. Uredba št. 650/2012).

Navedeni predpisi nacionalnega prava

Člen 5.2 civilni zakonik Republike Litve (v nadaljevanju: civilni zakonik) med drugim določa:

„1. Deduje se lahko na podlagi zakona in na podlagi oporoke.“

[...] (ni prevedeno)

Člen 5.4 civilnega zakonika določa:

„1. Za kraj uvedbe dedovanja se šteje zadnje prebivališče volilodajalca ali oporočitelja (člen 2.2 tega zakonika).

2. Če volilodajalec ali oporočitelj ni imel stalnega prebivališča, se za kraj uvedbe dedovanja šteje:

(1) kraj, kjer je volilodajalec ali oporočitelj živel večino časa zadnjih šest mesecev pred svojo smrtjo;

(2) če je volilodajalec ali oporočitelj živel v več krajih, se za kraj uvedbe dedovanja šteje kraj, kjer je volilodajalec ali oporočitelj imel prevladujoče ekonomske ali osebne interese (kraj, kjer je premoženje ali večina premoženja, če je premoženje v več krajih; kraj prebivanja zakonca, s katerim je bil volilodajalec ali oporočitelj v zakonski zvezi zadnjih šest mesecev pred svojo smrtjo, ali kraj prebivanja otroka, ki je prebival skupaj z volilodajalcem ali oporočiteljem).

3. Če kraja prebivanja volilodajalca ali oporočitelja ni mogoče določiti glede na okoliščine, navedene v odstavkih 1 in 2 tega člena, se lahko kraj uvedbe dedovanja določi glede na državljanstvo volilodajalca ali oporočitelja, glede na njegovo registracijo, kraj registracije vozil v njegovi lasti in glede na druge okoliščine.

4. V primeru spora lahko kraj uvedbe dedovanja na predlog zainteresiranih strani ob upoštevanju vseh okoliščin določi sodišče.

Člen 5.28 civilnega zakonika med drugim določa:

„1. Uradne oporoke so oporoke, ki so napisane v dveh izvodih in ki jih je overil notar ali konzularni uslužbenec na konzulatu Republike Litve v upošteveni državi.

[...]

5. Dejstva, da je bila narejena uradna oporoka, ni mogoče izpodbijati. [...]“

Člen 5.66 civilnega zakonika med drugim določa:

„1. Dediči, ki dedujejo na podlagi zakona ali oporoke, lahko notarja v kraju uvedbe dedovanja prosijo za izdajo potrdila o dedovanju. [...]“

Člen 1 zakona Republike Litve o instituciji notarja določa:

„Institucija notarja zajema vse notarje, ki imajo v skladu s tem zakonom pravico, da zakonito ugotavljajo nesporne subjektivne pravice ter pravna dejstva v zvezi s fizičnimi in pravnimi osebami ter zagotavljajo varstvo pravnih interesov teh oseb in države.“

Člen 2 zakona o instituciji notarja med drugim določa:

„Notar je oseba, ki ga je država pooblastila, da opravlja naloge, določene v tem zakonu, z namenom zagotoviti, da v civilnopravnih razmerjih ni nezakonitih pravnih poslov in dokumentov. Notar je lahko tudi mediator v civilnopravnih sporih.

Notarje imenuje in razreši minister za pravosodje Republike Litve.“

Člen 12 zakona o instituciji notarja določa:

„Notarji izvajajo svoja pooblastila, ne da bi nanje vplivale institucije državne oblasti in uprave, in so vezani samo na zakon.“

Člen 26 zakona o instituciji notarja določa:

„Notarji opravljajo te notarske storitve:

[...]

(2) izdaja potrdil o dedovanju;

[...]

Šteje se, da so dejstva, navedena v listinah, ki jih overi notar, dokazana in jih ni treba dokazovati, dokler se listine (ali deli teh listin) ne štejejo za neveljavne v skladu z zakonskim postopkom.

Člen 40 zakona o instituciji notarja med drugim določa:

„Notar mora odkloniti notarsko storitev, če bi bila izvedba take notarske storitve v nasprotju z zakonodajo ali ne bi bila v skladu z zakonskimi zahtevami.“

Člen 41 zakona o instituciji notarja med drugim določa:

„Zadevna oseba, ki meni, da je izvršitev notarske storitve ali odklonitev izvršitve notarske storitve, neupravičena, lahko to izpodbija pred sodiščem, ki je pristojno v kraju, kjer je notarska pisarna.“

Člen 444 zakonika o civilnem postopku Republike Litve (v nadaljevanju: zakonik o civilnem postopku) med drugim določa:

„1. Sodišče ugotavlja dejstva, iz katerih izvira nastanek, sprememba ali prenehanje osebnih ali premoženjskih pravic oseb.

2. Sodišče obravnava zadeve:

[...]

(8) ki se nanašajo na sprejem dediščine in določitev dejanskega kraja uvedbe dedovanja;“

Člen 445 zakonika o civilnem postopku določa:

„Sodišče ugotavlja pravno upoštevana dejstva samo, če tožeča stranka ne more kako drugače pridobiti listin, ki potrjujejo ta dejstva, ali če izgubljenih listin ni mogoče ponovno narediti.“

Člen 448 zakonika o civilnem postopku med drugim določa:

„2. Pravnomočna sodna odločba, s katero je ugotovljeno dejstvo, ki ga je treba vpisati pri matičnem uradu ali formalizirati pri drugih organih, je podlaga za vpis ali formalizacijo pri tistih organih, vendar se ne šteje za enakovredno listinam, ki jih izdajo tisti organi. [...]"

Člen 511 zakonika o civilnem postopku med drugim določa:

„1. Notarska storitev ali odklonitev izvršitve notarske storitve se lahko izpodbija v skladu s postopkom, določenim v tem poglavju.

2. Tožba se lahko vloži pri okrožnem sodišču, ki je pristojno v kraju, kjer dela notar (ali katera koli druga oseba, ki v skladu z zakonom lahko opravlja notarske storitve), katerega dejanja so lahko predmet pritožbe. [...]"

Člen 580 zakonika o civilnem postopku med drugim določa:

„[...]"

2. Predlog za uvedbo dedovanja se vloži pri okrožnem sodišču, ki je pristojno v kraju uvedbe dedovanja. [...]"

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 V postopku v glavni stvari se je E. E. (litovska državljanica), ki je mati pritožnika (E. E.), poročila s K.-D. E. (nemškim državljanom) in se skupaj s svojim sinom (pritožnikom) preselila v Nemčijo.
- 2 Ko se je pritožnikov mati E. E. vrnila v Litvo, je napisala oporoko v notarski pisarni v Garliavi v občini regije Kaunas, in svojega sina (pritožnika) navedla kot dediča celotne zapuščine (stanovanje v Kaunasu).
- 3 Pritožnik je 17. julija 2017 stopil v stik s Kauno miesto 4-asis notaro biuras (notarska pisarna št. 4 v Kaunasu) ter predlagal uvedbo dedovanja in da se izda potrdilo o dedovanju.
- 4 Notar v notarski pisarni št. 4 v Kaunasu je 1. avgusta 2017 odklonil izvršitev te notarske storitve. Notarjeva odklonitev izvršitve notarskih storitev, ki jih je zahteval pritožnik, je temeljila na običajnem prebivališču oporočiteljice (Nemčija) v smislu Uredbe št. 650/2012. Pritožnik je pred sodiščem prve stopnje izpodbijal notarjevo odklonitev izvršitve notarskih storitev.
- 5 Kauno apylinkės teismas (okrožno sodišče v Kaunasu) je 29. januarja 2018 odločilo v prid pritožnikovi tožbi, razveljavilo odločitev notarja z dne 1. avgusta 2017, s katero je odklonil izvršitev notarske storitve, in notarju naložilo, naj uvede dedovanje glede na kraj, kjer je bila nepremičnina vpisana, in izda potrdilo o dedovanju premoženja pokojne matere E. E. Sodišče prve stopnje je navedlo, da čeprav je pritožnikova mati najavila odhod v Nemčijo, je bila še vedno litovska državljanica in je na dan svoje smrti imela v lasti nepremičnino v Litvi; svojih vezi z Litvo ni pretrgala, državo je obiskala in tam napisala svojo oporoko.
- 6 Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu) je 26. aprila 2018 razveljavilo sodbo sodišča prve stopnje na podlagi pritožbe, ki jo je vložil notar, in zavrnilo tožbo pritožnika. Pritožbeno sodišče je navedlo, da če je običajno prebivališče umrle osebe sporno, lahko samo sodišče ugotovi pravno dejstvo priznanja običajnega prebivališča umrle osebe v njeni državi izvora, in da v obravnavanem primeru ni bilo nobenega podatka o tem, da je pritožnik uveljavljal to zadevo pred katerim koli sodiščem; pritožbeno sodišče je odločilo, da se je sodišče prve stopnje s tem, da je razveljavilo izpodbijano notarjevo odločitev, preveč opiralo na splošna načela.
- 7 Pritožnik je zoper sodbo Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu) vložil kasacijsko pritožbo.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

Uporaba Uredbe št. 650/2012 za spor med strankama

- 8 V obravnavani zadevi kasacijsko sodišče meni, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe Sodišču treba vložiti, ker vsebina nekaterih določb prava Unije, ki so pomembne za preučitev spora med strankama, ni razvidna na podlagi doktrine *acte clair* ali doktrine *acte éclairé*.
- 9 V obravnavani zadevi je najprej treba ugotoviti, ali spor med strankama dejansko spada na področje uporabe Uredbe št. 650/2012, šele nato je treba preučiti, kako, če sploh, bi bilo treba uporabiti njene upoštevne določbe.
- 10 Uvodni izjavi 7 in 67 Uredbe št. 650/2012 kažeta na to, da se uredba uporablja za položaje, ki vključujejo čezmejno dedovanje. Namen te zakonodaje je olajšati uveljavljanje subjektivnih pravic dedičev pri dedovanju s čezmejnimi posledicami, tako da se ustvarijo boljši pogoji za prosto gibanje oseb na tem področju in za hitro, nemoteno in učinkovito urejanje dedovanja, na primer z uvedbo evropskega potrdila o dedovanju.
- 11 V obravnavani zadevi so se pojavili razumni dvomi, ali bi uporaba Uredbe št. 650/2012 (zlasti če bi se ugotovilo, da na dan, ko je pritožnikova mati umrla, ni običajno prebivala v Litvi) zagotovila uresničevanje zgoraj naštetih ciljev, in ne ravno nasprotno – pritožnikov položaj pri uveljavljanju njegovih subjektivnih pravic bi bil nesorazmerno in nerazumno otežen, saj bi bil za pridobitve dediščine verjetno prisiljen začeti postopek v Nemčiji.
- 12 Ta senat meni, da dejstva, ugotovljena v obravnavani zadevi, v zvezi družbenoekonomskim razmerjem med pritožnikovo materjo in Litvo kažejo na to, da bi bilo treba zastopati stališče, da gre v postopku v glavni stvari za dedovanje po nacionalnem pravu, ne pa za dedovanje s čezmejnimi posledicami. E. E. ni pretrgala tesnih vezi s svojo domovino, saj je Litvi imela nepremičnino, ki jo je vzdrževala (in zanjo skrbel) več kot pet let, čeprav je hkrati ustvarila nova zakonska (družinska) razmerja in prebivala v Nemčiji.
- 13 Uporaba Uredbe št. 650/2012 bi lahko obsegala položaj, v katerem bi se pritožnik, ki je litovski državljan, ki si prizadeva podedovati zapuščino litovske državljanke, ki je v Litvi in glede katere niti nacionalni niti tuji rezidenti ne uveljavljajo nobenih zahtevkov, obravnaval kot „tujec“ v razmerju do svoje države, ker bi moral najprej iti v drugo državo članico (pritožnik trenutno živi in študira v Litvi) na sodišče tiste države ter predlagati, naj odloči o uveljavljanju dednih pravic; pozneje, po vrnitvi v svojo domovino, bi moral pridobiti priznanje te odločbe.
- 14 Ta senat meni, da sta oblikovanje in uporaba Uredbe št. 650/2012 še posebej pomembna za take primere dedovanja s čezmejnimi posledicami, v katerih oseba iz ene države članice (umrla oseba) na podlagi zakona ali oporoke zapusti premoženje dedičem ne samo v državi članici izvora (ali običajnega prebivališča),

ampak tudi v drugi državi članici Unije, kar pomeni, da je treba o vseh zahtevah v zvezi z zapuščino odločiti v enem samem postopku z namenom, med drugim, da se preprečijo ločene sodne odločbe, ki bi bile medsebojno nezdržljive.

- 15 Zgoraj opisani položaj v obravnavanem primeru ni podan, vezi E. E. (pritožnikove matere) z dvema državama (Litvo in Nemčijo) pa po mnenju tega senata ne bi smele spremeniti narave dedovanja. Sodba Sodišča z dne 21. junija 2018, Oberle, C-20/17 (EU:C:2018:485) prav tako kaže na to, da je dedovanje s čezmejnimi posledicami povezano z dedovanjem v več državah članicah.

Pojma „sodišče“ in „odločba“ v smislu člena 3 Uredbe št. 650/2012

- 16 Razlaga pojmov „sodišče“ in „odločba“ v skladu z določbami člena 3 Uredbe št. 650/2012 je pomembna za to zadevo in za zadevo WB (C-658/17), ki jo Sodišče trenutno obravnava.
- 17 V skladu s členom 79 Uredbe št. 650/2012 je Litva tako kot Poljska navedla, da razen nacionalnih sodišč noben drug organ ali subjekt ne opravlja sodnih funkcij. Zato litovski notarji v skladu z odločitvijo litovskih organov nimajo priznanega statusa sodišča v smislu Uredbe št. 650/2012.
- 18 Vprašanja, ki jih je predložilo poljsko nacionalno sodišče, kažejo na to, da navedeno sodišče verjetno dvomi o pravnem učinku obvestil držav članic in njihovem vplivu na določitev opredelitve pojma „sodišče“ v okviru Uredbe št. 650/2012. Kasacijsko sodišče ima podobne dvome, ker obvestila iz člena 79 Uredbe št. 650/2012 v bistvu navajajo pravice, vendar jih ne podeljujejo.
- 19 V tu obravnavanem primeru je treba med drugim omeniti, da je izpodbijana notarjeva odločitev temeljila na določbah Uredbe št. 650/2012, vendar pa te določbe kažejo samo na to, da lahko samo sodišča sprejemajo odločitve o pravilih, ki urejajo pristojnost (člen 15 Uredbe št. 650/2012).
- 20 Po drugi strani kasacijsko sodišče meni, da je bil notar upravičen sprejeti odločitev o pristojnosti, ker člen 4 Uredbe št. 650/2012 določa splošno pravilo o določanju pristojnosti držav članic, čeprav iz člena 2 izhaja, da ta uredba ne vpliva na pristojnost nacionalnih organov. Najprej je torej treba ugotoviti splošno (mednarodno) pristojnost, temu pa nato sledi odločitev o izvrševanju pristojnosti v zvezi z zadevnimi osebami v skladu z zakonodajo zadevne države članice.
- 21 Ni jasno, ali bi bilo mogoče notarjeve odločitve o dedovanju (če se ne štejejo za sodne odločbe) priznati kot javne listine. Domneva se, da se postopka sprejetja javnih listin ne sme obravnavati kot vzporednega s postopkom za sodne odločbe o dedovanju. Poleg tega je vprašljivo, ali je treba določbe Uredbe št. 650/2012 razlagati in uporabljati tako, da bi glede na ozemeljski vidik dednih razmerij (nacionalnih ali čezmejnih) odločitve v enem primeru sprejemali notarji, v drugem pa običajni sodni organi.

- 22 Po drugi strani lahko uvodne izjave od 20 do 22 Uredbe št. 650/2012 dajo nasproten vtis, in sicer da se običajnih notarjev, ki ne opravljajo sodnih funkcij, ne sme obravnavati kot sodišč, čeprav so v skladu z nacionalno zakonodajo pooblašteni, da preučijo dedne zadeve; to pomeni, da se pravila o pristojnosti ne upoštevajo in ne uporabijo za take notarje (ki niso sodišča v smislu Uredbe št. 650/2012) in da svoje funkcije opravljajo v obliki javnih listin, in ne sodnih odločb. Ni jasno, ali se v takem primeru v primeru notarjev ne bi upoštevala niti pravila o pristojnosti niti druge določbe Uredbe št. 650/2012.
- 23 V Litvi so namreč začetek postopka dedovanja in njegovi bistveni elementi povezani z dejanji notarjev, kot je uvedba dedovanja, izdaja potrdila in podobno. Čeprav se sodne organe na splošno povezuje z reševanjem sporov, pa to po mnenju kasacijskega sodišča ne pomeni *per se*, da litovskih notarjev v pravnih razmerjih, ki se nanašajo na dedovanje, ne bi bilo mogoče šteti za sodišča za namene Uredbe št. 650/2012.
- 24 V teh okoliščinah je treba upoštevati tudi zgoraj navedeno sodbo Sodišča v zadevi Oberle, v kateri je navedeno, da ni nujno, da se izraz „odločanje“ povezuje s pravnim postopkom, in da ni nujno, da ima odločitev učinek *res judicata*; Sodišče meni, da je ta razlaga potrjena tudi z uvodno izjavo 59. V točki 44 sodbe Oberle je navedeno, da člen 4 Uredbe št. 650/2012 določa mednarodno pristojnost sodišč držav članic glede postopkov v zvezi z ukrepi, ki se nanašajo na celotno dedovanje, kot je zlasti izdaja nacionalnih potrdil o dedovanju, ne glede na pravdo ali nepravdo naravo teh postopkov.
- 25 Omeniti je treba, da imajo notarji v Republiki Litvi izključno pristojnost v dednih zadevah; čeprav notarji ne opravljajo svojih storitev na podlagi pooblastil, ki jim jih podeli pravosodni organ, zagotavljajo nepristranskost do vseh strank, na katere se nanaša notarska storitev, in ščitijo pravice in interese vseh zadevnih oseb, njihova dejanja je mogoče izpodbijati pred sodiščem, potrdilo o dedovanju, ki ga izda notar, pa je podlaga za določitev in vpis lastninske pravice v register; notarji potrjujejo pravice oseb, ki so pravno neizpodbojne, in pravna dejstva, vendar ne rešujejo sporov med strankami, saj je to naloga sodišč; čeprav se v skladu s pravom potrdilo o dedovanju, ki ga izda notar, ne šteje za odločitev, ki ima učinek *res judicata*, sodišče o isti zadevi ne sme odločiti drugače, razen če je odločitev razveljavljena; izdano potrdilo o dedovanju zavezuje tudi samega notarja, ki ne sme ponoviti postopka, dokler sodišče ne razveljavi njegovega izida.
- 26 Kasacijsko sodišče meni, da dejstvo, da je mogoče notarjeve odločitve izpodbijati pred (običajnim) sodiščem, ne pomeni samo po sebi, da notarja nikoli ni mogoče šteti za „sodišče“ v skladu z Uredbo št. 650/2012. To, da notar odkloni izdajo potrdila o dedovanju, bi moralo biti mogoče izpodbijati pred sodiščem, ki lahko na podlagi neodvisne razlage in uporabe prava to odločitev razveljavi (če bi sodišče prišlo do nasprotnih pravnih ugotovitev) ter notarju naloži, da izvrši notarske storitve, ki jih zahteva zadevna oseba. Tudi v takem primeru se učinek in vrednost notarjeve odločitve za pravice in dolžnosti strank in njenih posledic za pristojne organe drugih držav v primeru dedovanja s čezmejnimi posledicami ne bosta

razlikovala od položaja, v katerem notar takoj ugodi prošnji vlagatelja, da izvrši ustrezna opravila.

Pristojnost litovskih sodišč in pravo, ki se uporabi v obravnavanem primeru

- 27 Ta senat meni, da se v tej zadevi ključno pravno vprašanje v zvezi z Uredbo št. 650/2012 (če se jo sploh uporabi v tej zadevi) nanaša na pristojnost litovskih organov (sodišč ali notarjev) in na pravo, ki se uporabi, ne pa na opredelitev sodišča. Samo dejstvo, da se litovskih notarjev morda ne sme šteti za sodišča v smislu Uredbe št. 650/2012, ne bi smelo vplivati na dejstvo, da bi bilo treba uveljavljanje pravic dedičev v primeru dedovanja s čezmejnimi posledicami v vsakem primeru zaščititi, saj bi po mnenju tega senata bodisi notari morali varovati interese dedičev s tem, da bi sestavili (sprejeli) javne listine, bodisi bi morala dedne zadeve obravnavati (običajna) sodišča.
- 28 Ni sporno, da je glavno pravilo o splošni pristojnosti sodišč držav članic povezano s krajem običajnega prebivališča na dan, ko zadevna oseba umre. Glede na to iz določb Uredbe št. 650/2012 ni popolnoma razvidno, ali so položaji, v katerih je umrla oseba zaradi posebnih okoliščin imela več običajnih prebivališč, in ne samo enega, nemogoči. V zvezi s tem Uredba št. 650/2012, *prvič*, določa, da se običajno prebivališče določi glede na okoliščine, in ne s formalnega vidika, in sicer se običajno prebivališče določa na podlagi več okoliščin, ne pa na podlagi vpisa (uvodna izjava 23); *drugič*, državljanstvo in premoženje sta lahko odločilna dejavnika pri določanju običajnega prebivališča (uvodna izjava 23).
- 29 Čeprav se zdi, da iz določb Uredbe št. 650/2012 izhaja, da je mogoče imeti samo eno običajno prebivališče, čeprav to stališče ni izraženo *expressis verbis*, so v teh okoliščinah potrebni večja jasnost in pojasnila Sodišča.
- 30 V obravnavanem primeru ni popolnoma jasno, koliko na določitev pristojnosti in prava, ki se uporabi, vpliva dejstvo, *prvič*, da se je umrla oseba vrnila v Litvo in tam napisala oporoko pri litovskem notarju, *drugič*, da je preživel zakonec umrle osebe, ki je nemški državljan, v sodnem postopku v zvezi s podaljšanjem roka za sprejem dediščine in pritožbo zoper notarjevo odločitev nedvomno privolil v pristojnost litovskih organov ter izrazil namero, da se odpove vsem zahtevkom v zvezi s premoženjem svoje žene, in, *tretjič*, da preživel zakonec, čeprav je bil obveščen o postopku, ni prišel na obravnavo in ni sodeloval v tem postopku.
- 31 Oporoka pritožnikove matere dejansko ne izraža izrecno njenega namena v zvezi z uporabo litovskega prava; vendar kasacijsko sodišče meni, da je to razvidno implicitno. Čeprav bi se Nemčija štela za njeno običajno prebivališče, je znano, da se je pritožnikova mati vrnila v Litvo in tam napisala oporoko v skladu z zakonodajo njene izvorne države članice. Prav tako je treba upoštevati, da se določbe Uredbe, med drugimi njen člen 22, še niso uporabljale, ko je bila oporoka napisana (4. julija 2013). Zadevna oporoka je vsekakor veljavna in je ni mogoče izpodbijati.